

d'excrements que s'entreténgui a posar en els mànecs de les eines en el moment (!) que reposen els pagesos, *AlcM*, més aviat de la forma de l'excrement, comparable a un mànec cf. cast. *cagaestacas* i el gironí *caganap*, *AlcM*]. *Cagamenja*. *Cagamiques* [1740, Tagell, *DAG*.].

Cagamuixa 'grans d'euforbi, espècie de ricí, usats com a purga enèrgica': aquesta i *cagamoixa* són les formes que recordo haver sentit a Barc. (ja c. 1912-15), també *cagamuja* [Lab., 1839, escrit *-uja* i *-uga*,¹⁰ empord. *AlcM*; menorq., Camps i Merc., *Folkl. Men.* II, 125; *DFa.*; *DAG*.; Sallent] i altres variants *-motxo* (St. Joan Despí, *DAG*.), *-mutxo* [Lab., també Cardós, Vall Ferr., 1933-4, i tort.]. 'purga molt enèrgica, variant de ricí' [*AlcM*: *cagamura*, princ. S. XVI, *Anim.*¹⁵ de Caçar, i segons una cita indirecta, no de fiar, *cagamuja* ja es trobaria en un doc. de 1243, *AlcM*₂; *catapúcia* ja en dos textos del S. XV i *-prusa* com a variant en el citat del XVI]: no és veritable cpt. de *cagar* sinó alteració (per obra de *cagar*, i més recentment²⁰ per una etim. pop. castellana, *caga-mucho*) del grecollatí *catapotia* provinent del gr. *καταπότια*, plural de *καταπότιον* 'píndola' (documentat des de Teofrast, S. III a. C.)⁵ dim. de *κατάποτον* id. i 'aliments', derivat de *καταπινω* 'jo bec engolint, m'empasso, de gluteixo'; una alteració paral·lela es produí també en el toscà *cacapuzza* (Bertoldi, *ARom.* XVIII, 415-6); fr. mj. *cacapuche* (Sainéan, *BbZRPb.* I, 42), oc. *cacapuço* (Sainéan; FEW, s. v. *katapotion*).⁶

Caganaies o *cagandanes* val. 'home aparentment enèrgic i movedís, però fluix i insignificant', cpt. amb (*a*)*naia* o el seu al·lòtrop *andana*. *Caganiu* [1839, Lab.; general a tots els dial. per al moixó més petit d'una nierada, d'on 'el nen més petit d'una família', comparat amb l'ocelló que es caga en el niu, acc. en la qual se sent també fins als extrems de la llengua: eiv., PzCabrero; Vall Ferrera, 1933]; expressió comuna a molts parlars romànics (oc. mod. *cago-nis*, it. centr. *caganido*, Vosges *èi è ni*) estudiada especialment per Schuchardt (*BbZRPb.* VI, tractant dels equiv. bascos del cast. *gurripato*) i Horning (*Rom.* XLVIII, 171-2).

Cagaparet [Borredà, *DAG*.] per l'home dominat per un atac violent, pròpiament 'defecant-se de por acorralat contra una paret'. *Cagapoquet* [JRoig, *Spill*, 2786 en forma arag. *cagapoquico*, potser per conservar rima amb *menja-a-bonico*]. *Caga-ràbies*. *Caga-ros-sins*. *Caga-sal*. *Caga-selles*. *Caga-sucs* [*DAG*.]. *Cagatina*. *Cagatió*.

Cagatrepa (Granadella, dicc. Aguiló) o *cagatripa* (Confent, *AlcM*), alteració, per etimologia popular,⁵⁰ del ll. botànic *calcitrapa*, com proposa *AlcM*, que en oc. ant. *calcatrepa* apareix ja amb incipient alteració en la forma *calcatrapa*, fr. *chasse-trape*. *Càgue-la* val. [mj. S. XVIII, *CRos. Rom.*, en la var. *càgala*] pròpiament 'cagui-la, amolli-la': Lamarca (1841) dóna *càgue-la* «palo, hueso u otra cosa que por diversión se solía poner, en las carnestolendas, atado a la cola de los perros», «trapo u otra cosa que se prende a los vestidos para burlarse de los que los llevan», «es la voz que dan los muchachos luego que han puesto una ~⁶⁰

lãrgalo»; una formació paral·lela en el basc *mari-kaka* i cast. bascongat *cãga-los*, si bé ací aplicat a una espècie de gavina que fa vomitar a les altres el que han menjat, a fi de menjar-s'ho ella (Azkue); per a la forma castellenca *cãnguela*, *-gola* (*AlcM*), veg. el que dic d'aquestes formes amb *-n-* a *CANC-*.

¹ Sufix ben insòlit; com que aquests termes populars i expressius sovint tingueren llarga vida, em pregunto si no està per un *caçàcia* antic (cf. *conxorxa* < *consòrcia*, *xarxa* < *eixàrcia*, etc.) prolongació pseudo-erudita d'un **CACATIO*, -ONIS, amb *-àcio* > *-àcia*, tenint en compte que *-aci* ~ *-àcia* alternaren tant en aquesta terminació: la *pàssia* o el *passi* per 'passió' o per 'epidèmia' (la *pàssia*, la *passa*) *PASSIO*, *Aparícia* = *Aparici* *APPARITIO*, cast. ant. *matacia*, val. *desfici* < *disficiò*, extret de *EFFICACIA*, *desfici* < *DEFECTIO*, i els que aplego a propòsit dels cast. *cansacio* > *cansancio* en el *DCEC*.

² Com indico ja en el *DCEC* aquest sufix singularíssim, així com l'aparició en val., i la primerenca documentació en els dos andalusos Nebr. i *PAlc.*, fa pensar en una procedència mossàrab, com ho és la dels altres mots en *-uto*, *-uta* (*canuto*, *falluta*, *langaruto*, *viruta*), en aquest cas potser var. més general dels val. locals *cagarota*, *cagarot* (*AlcM*). Per a *cagarrieta* s'hauria pogut pensar en un encreuament de l'ar. *haryit* (plural de *harya* «cagajón», «estiercol de hombre», etc. (*PAlc.*, *RMa.*, *Bq.*, Beauss., Dozy I, 356a) amb el cat. *cagerada*, *-garada*; però com que això no explicaria *-uta* més aviat serà aquest que, arrencant d'una pron. mossàrab d'un derivat de *cagar*, seria alterat en la terminació en *-ita* per infl. del sinònim àrab genuf. — ³ I *cagueris* 'persona insignificant' [Lab., 1839; *AlcM*]. —

⁴ «Sos corresponents ninchos, ab curiosos enrocats de pedra tosca y *cagaferro*, de què estan treballadas les parets», Maldà, *Excursions*, p. 109. Gabriel Ferrater creia erradament que era compost verbal, en un article sobre els cpts. d'imperatiu + subst., error que el conduí a la teoria errònia que tals compostos verbals eren d'indicatiu i no d'imperatiu, com ho són els dels mots tipus *Tanca-la-porta*, *abri-sull*, *porta-viandes*, etc., aparentment paral·lels (però formats amb imperatiu, contra el que ell creia, mentre que aquest no és ni tan sols verbal). — ⁵ Que *catapotia*, s'usava per a les píndoles laxants en el b.-ll. medicinal de Cat. es dedueix del fet que OPou el posa en la llista dels purgants, encara que sense més trad. catalana que *píndoles*. — ⁶ Si la memòria no m'enganya és el mateix o una variant d'aquesta planta la que venien els herbolaris de Barcelona, c. 1912-15, per fer, amb una decocció dels grans, la *llavor-de-puça*, pasta líquida-llerosa usada per fixar els cabells rebels dels nois. Això seria alteració de *ca-da-puça*, amb interpretació com a **gra-de-puça* de *ca*-incompreensible per a la gent.

LLISTA CORRELATIVA DE DERIVATS I COMPOSTOS:
cagada (*cagada de vaca*), *cagador*, *cagadora* (*mosca cagadora*), *cagaire* (*cara de cagaire*), *cagaïssa*, *cagadissa*,